SZTRÁJK

DR. HORVÁTH-LÉNÁRT SZILVIA

VDSZ

SZAKVIZSGÁZOTT JOGÁSZ

FOGALMA

- Érdekérvényesítő eszközök
- Direkt akciók – 20. század, francia szindikalista szakszervezetek jelszava
- Típusai: sztrájk, bojkott, szabotázs, szakszervezeti harcok, tömegmozgalmak
- Direkt akció: szakszervezetek, munkavállalók csoportjának legitim nyomásgyakorló eszköze. Legfontosabb formája a sztrájk.
- Munkajog: békés megoldások jogága? (kollektív megállapodások, döntőbíráskodás, közvetítés)
- Munkáltató – munkavállaló alá- fölérendeltsége > kollektív fellépés (egyéni fellépés?)

FOGALMA

- Kimerítő törvényi meghatározása nincs
- A sztrájktörvény csak a sztrájkhoz való jogot rögzíti
- ALAPTÖRVÉNY XVII. CIKK: TÖRVÉNYBEN MEGHATÁROZOTTAK SZERINT A MUNKAVÁLLALÓKNAK, A MUNKAADÓKNAK, VALAMINT SZERVEZETEIKNEK JOGUK VAN AHHOZ, HOGY EGYMÁSSAL **TÁRGYALÁST FOLYTASSANAK**, ANNAK ALAPJÁN **KOLLEKTÍV SZERZŐDÉST KÖSSENEK**, ÉRDEKEIK VÉDELMÉBEN EGYÜTTESEN **FELLÉPJENEK**, AMELY MAGÁBAN FOGLALJA A MUNKAVÁLLALÓK **MUNKABESZÜNTETÉSHEZ VALÓ JOGÁT.**
- Elfogadott elemei: több munkavállaló részvétele, munkabeszüntetés ténye, szervezettsége, cél meghatározása.

FOGALMA

- Több munkavállaló által szervezett ideiglenes munkabeszüntetés, melynek célja a tágan értelmezett munkakörülmények megváltoztatása.
- Érdekérvényesítés, nyomásgyakorlás, károkozás
- 1989. évi VII. törvény
- A dolgozókat a gazdasági és szociális érdekeik biztosítására - az e törvényben meghatározott feltételek szerint - megilleti a sztrájk joga.

SZTRÁJKTÍPUSOK

- Szolidaritási sztrájk: A szakszervezeteket megilleti a szolidaritási sztrájk kezdeményezésének joga. Szolidaritási sztrájk esetén az előzetes egyeztetés mellőzhető.
  - Más munkáltató dolgozóinak követeléseit támogatják.
- Figyelmeztető sztrájk: egyeztetés ideje alatt is egy alkalommal sztrájk tartható, azonban ennek az időtartama a két órát nem haladhatja meg.

SZTRÁJKTÍPUSOK

- Ülősztrájk: abbahagyják a munkát, de a munkahelyükön maradnak.
- Vadsztrájk: spontán előkészítés nélküli
- Politikai sztrájk: tiltott. Politikai rendelkezés megváltoztatása (pl választójog)
- Bojkott: nem vállalnak munkát egy bizonyos munkaadónál
- Szabotázs: termelés megakasztása, gépek tönkretétele
- Munkalassítás: amerikázás
- Túlbuzgóság: precíz szabálykövetés
- Blokád: az üzem működésének megakadályozása, akadályok felállításával
- Üzem elfoglalása: munkáltató irányítási, rendelkezési jogának megakadályozása
- Demonstrációk, tüntetések, aláírásgyűjtés

ALAPVETŐ SZABÁLYOK

- A **dolgozókat** a gazdasági és szociális érdekeik biztosítására - az e törvényben meghatározott feltételek szerint - megilleti a sztrájk joga. : Kollektív jogosultság, egyetlen munkavállaló munkabeszüntetése jogellenes. Nem kell szakszervezet sem (kiv. szolidaritási)
- **Gazdasági és szociális érdekeik:** cél
- Politikai – gazdasági jelleg

ALAPVETŐ SZABÁLYOK

- A sztrájkban való részvétel **önkéntes,** az abban való részvételre, illetve az attól való tartózkodásra senki nem kényszeríthető. A jogszerű sztrájkban résztvevő dolgozókkal szemben a munkabeszüntetés befejezését célzó kényszerítő eszközökkel nem lehet fellépni. (Btk. Kényszerítés – erőszakkal, fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön)
- A sztrájkjog gyakorlása során a munkáltatóknak és a munkavállalóknak **együtt kell működni**. A sztrájkjoggal való visszaélés tilos.
- Nem jogellenes a munkáltató eljárása, ha a nem sztrájkoló munkavállalót olyan feladatok ellátására utasítja, amely egyébként a sztrájkoló munkavállaló munkakörébe tartozik.

INDÍTÁS, KEZDEMÉNYEZÉS

- Sztrájk kezdeményezhető, ha
  - *A)* a vitatott kérdést érintő kollektív munkaügyi vitában megtartott egyeztető eljárás **hét napon** belül nem vezetett eredményre, vagy
  - *B)* az egyeztető eljárás a sztrájkot kezdeményezőnek fel nem róható ok miatt nem jött létre.
- Amennyiben a sztrájkkövetelésben érintett munkáltató nem határozható meg, a kormány öt napon belül kijelöli az egyeztető eljárásban résztvevő képviselőjét. Több munkáltatót érintő sztrájk esetében a munkáltatók, kérelemre, kötelesek képviselőjüket kijelölni.
- Figyelmeztető sztrájk: 1X 2 óra
- A sztrájk ideje alatt is egyeztetni kell, együttműködés!!!

JOGELLENES SZTRÁJK

- Ha nem gazdasági és szociális érdek biztosítása a cél.
- Ha nem tartják be az együttműködési kötelezettséget, vagy joggal való visszaélés esetén
- A kötelezően előírt egyeztetésre vonatkozó szabályok be nem tartása. – 7nap
- Gátolják a még elégséges szolgáltatás teljesítését
- Alaptörvénybe ütköző cél - hatalom erőszakos megszerzése
- Olyan egyedi munkáltatói intézkedéssel vagy mulasztással szemben, melynek megváltoztatására vonatkozó döntés bírósági hatáskörébe tartozik
- Ksz-ben rögzített megállapodás megváltoztatása érdekében KSZ hatályának ideje alatt.

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

- ***A SZTRÁJKOT MEGELŐZŐ EGYEZTETÉS KEZDEMÉNYEZÉSÉRE NEMCSAK SZAKSZERVEZET, HANEM A MUNKAVÁLLALÓK IS JOGOSULTAK. AZ EGYEZTETÉS MEGINDULÁSÁVAL KÉT ÓRÁT MEG NEM HALADÓ SZTRÁJKNAK VAN HELYE***
- ***HA AZ ADOTT ÉVBEN MEGVALÓSÍTANDÓ BÉRFEJLESZTÉS MÉRTÉKÉNEK MEGHATÁROZÁSA ÉS A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS ENNEK MEGFELELŐ MÓDOSÍTÁSA MÉG NEM TÖRTÉNT MEG, A DOLGOZÓK EGY CSOPORTJA ÁLTAL ELÉRNI KÍVÁNT MÉRTÉKŰ BÉRFEJLESZTÉS ÉRDEKÉBEN TARTOTT SZTRÁJK NEM JOGELLENES***
- ***A SZAKSZERVEZETI TAGDÍJAK LEVONÁSA IRÁNTI SZTRÁJK JOGSZERŰ LEHET. A SZTRÁJKOT MEGELŐZŐ EGYEZTETÉS SORÁN A FELEK ÁLLÁSPONTJUKAT VÁLTOZTATHATJÁK, KÖVETELÉSÜKET MÉRSÉKELHETIK, EGYBEN MÁS IGÉNYT IS MEGFOGALMAZHATNAK***

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

- *A MUNKÁLTATÓ ELJÁRÁSA NEM JOGSZABÁLYSÉRTŐ, HA A VESZTESÉGEINEK CSÖKKENTÉSE ÉRDEKÉBEN A SZTRÁJKBAN RÉSZT NEM VETT MUNKAVÁLLALÓIT OLYAN FELADATOK ELLÁTÁSÁRA UTASÍTJA, AMELYEK EGYÉBKÉNT A SZTRÁJKOLÓ MUNKAVÁLLALÓK MUNKAKÖRÉBE TARTOZNAK. ERRE TEKINTETTEL A NEM SZTRÁJKOLÓ MUNKAVÁLLALÓNAK RENDKÍVÜLI MUNKAVÉGZÉS ELRENDELÉSE SEM TILOS. (CSAK BELSŐ ERŐFORRÁS)*
- *SZTRÁJK JOGSZERŰEN TARTHATÓ, HA A SZAKSZERVEZET A KOLLEKTÍV SZERZŐDÉS MEGKÖTÉSE ÉRDEKÉBEN EGYEZTETŐ ELJÁRÁST KEZDEMÉNYEZ, AZ AZONBAN A MUNKÁLTATÓ FELRÓHATÓ MAGATARTÁSA MIATT EREDMÉNYTELEN MARAD.*

NINCS HELYE SZTRÁJKNAK…

- …… az igazságszolgáltatási szerveknél, a magyar honvédségnél, a rendvédelmi, rendészeti szerveknél és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatoknál.
- **Az államigazgatási szerveknél a kormány és az érintett szakszervezetek megállapodásában rögzített** sajátos szabályok mellett gyakorolható a sztrájk joga, de a nemzeti adó- és vámhivatalnál a hivatásos állományúak nem jogosultak a sztrájkjog gyakorlására.
- ……ha az az életet, az egészséget, a testi épséget vagy a környezetet közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné, vagy elemi kár elhárítását gátolná.

ELJÁRÁS – MÉG ELÉGSÉGES SZOLGÁLTATÁS

- A sztrájk ideje alatt az ellenérdekű felek további **egyeztetést** folytatnak a vitás kérdés rendezésére, illetve kötelesek gondoskodni a **személy- és vagyonvédelemről**.
- Annál a munkáltatónál, amely a lakosságot alapvetően érintő tevékenységet végez - így különösen a közforgalmú tömegközlekedés és a távközlés terén, továbbá az áram, a víz, a gáz és egyéb energia szolgáltatását ellátó szerveknél -, csak úgy gyakorolható a sztrájk, hogy az **a még elégséges szolgáltatás** teljesítését ne gátolja.
- A még elégséges szolgáltatás mértékét és feltételeit **törvény** megállapíthatja. Törvényi szabályozás hiányában a sztrájkot megelőző **egyeztetés során** kell a még elégséges szolgáltatás mértékéről és feltételeiről **megállapodni;** ebben az esetben a sztrájk akkor tartható meg, ha a felek a megállapodást megkötötték, vagy ennek meghiúsulása esetén bármelyikük kérelmére a közigazgatási és munkaügyi **bíróság** jogerős határozata megállapította a még elégséges szolgáltatás mértékét és feltételeit.

JOGSZERŰ - JOGELLENES

- A sztrájk jogszerűségének, illetve jogellenességének megállapítását az kérheti, akinek a jogszerűség vagy a jogellenesség megállapításához **jogi érdeke fűződik**. A kérelmet a kérelmező székhelye (lakhelye) szerint illetékes közigazgatási és munkaügyi bírósághoz kell benyújtani.
- Ha a sztrájk jogszerűségének, jogellenességének megállapításánál több közigazgatási és munkaügyi bíróság is érintett, a kérelem elbírálására a fővárosi közigazgatási és munkaügyi bíróság az illetékes.
- A közigazgatási és munkaügyi bíróság **öt munkanapon belül**, nemperes eljárásban, szükség esetén a felek meghallgatása után dönt. A közigazgatási és munkaügyi bíróság határozata ellen a közléstől számított **öt napon belül fellebbezésnek** van helye. A fellebbezést az ügy összes iratával együtt a beérkezése napján fel kell terjeszteni a másodfokú bírósághoz.
- A másodfokú bíróság öt munkanapon belül dönt.

RÉSZVÉTEL

- A sztrájk kezdeményezése, illetve a jogszerű sztrájkban való részvétel **nem** minősül a munkaviszonyból eredő **kötelezettség megsértésének**, amiatt a **dolgozóval szemben hátrányos intézkedés nem tehető.**
- A jogszerű sztrájkban résztvevő dolgozót - a (3) bekezdésben írt kivétellel - megilletik a **munkaviszonyból eredő jogosultságok.**
- A sztrájk miatt kiesett munkaidőre - eltérő megállapodás hiányában - a **dolgozót díjazás és a munkavégzés alapján járó egyéb juttatás nem illeti meg.**
- A munkaviszonyhoz kapcsolódó társadalombiztosítási jogokra és kötelezettségekre a társadalombiztosítási jogszabályok az irányadók azzal, hogy a jogszerű sztrájk időtartamát **szolgálati időként kell figyelembe venni.**

RÉSZVÉTEL

- *A sztrájk alatt - amennyiben az jogszerű - a munkavállalót munkavégzési kötelezettség általában nem terheli. A sztrájkban részt vevő munkavállaló ezzel összefüggő munkaidő-kiesése a munka törvénykönyvében meghatározott* ***munkavégzés alóli mentesülésnek minősül.*** *A sztrájkban való részvétel miatt kiesett munkaidőt - munkaidőkeret alkalmazása esetén* ***- a munkaidő számítása ezen pontjától figyelembe kell venni****, de díjazás - eltérő kikötés hiányában - nem jár a munkavállalónak*
- *A sztrájkban részt vevőnek, ideértve a* ***szakszervezeti választott tisztségviselőt is, a sztrájk miatt kiesett munkaidőre díjazás nem jár.***

MUNKAERŐ KÖLCSÖNZÉS

- KÖLCSÖNBEADÓ – KÖLCSÖNVEVŐ MUNKÁLTATÓ
- SZOLIDARITÁSI SZTRÁJK: NEM ÉRINTETT A SZTRÁJK ÁLTAL KITŰZÖTT CÉLBAN
- RENDES SZTRÁJK – EGYEZTETÉS A KÖLCSÖNBEADÓVAL
- SZTRÁJKTÖRÉS: NEM LEHET MUNKAVÁLLALÓT KÖLCSÖNÖZNI, SZTRÁJKBAN RÉSZT VEVŐ MUNKAVÁLLALÓ HELYETTESÍTÉSÉRE.

RÉSZVÉTEL

- A jogszerűtlen sztrájkban való részvétel a munkáltatót feljogosítja az ilyen szerződésszegő magatartás esetén alkalmazható **szankciók** alkalmazására. Nem tekinthető munkaviszonyban töltött időnek.
- Károkozás estén kártérítést is követelhet a munkaválltól vagy a szakszervezettől.

- **!!!!!!!!**
- **Pontosan tartsuk be a törvényi előírásokat,**
- **Győződjünk meg arról, hogy a tagság és a munkavállalók támogatják a kezdeményezést,**
- **Legyen megfelelő sztrájkalap a kieső bérek okozta károk enyhítésére.**

JOGSZERŰ-JOGELLENES

- **<u>JOGSZERŰ SZTRÁJKBAN:</u>**
  - NEM TERHELI MUNKAVÉGZÉSI KÖTELEZETTSÉG, DE RENDELKEZÉSRE ÁLLÁSI IGEN,
  - A MÉG ELÉGSÉGES SZOLGÁLTATÁS TELJESÍTÉSE ÉRDEKÉBEN AKÁR MUNKAVÉGZÉSI KÖTELEZETTSÉG IS,
  - NEM TEKINTHETŐ A MUNKAVISZONYBÓL EREDŐ KÖTELEZETTSÉG MEGSZEGÉSÉNEK, NEM LEHET HÁTRÁNYOS JOGKÖVETKEZMÉNYT ALKALMAZNI,
  - SZOLGÁLATI IDŐNEK SZÁMÍT,
  - SZABADSÁGRA JOGOSÍTÓ IDŐ,
  - MUNKABÉR NEM JÁR A KIESETT IDŐRE (ELTÉRŐ MEGÁLLAPODÁS HIÁNYÁBAN)

- **<u>JOGELLENES SZTRÁJKBAN:</u>**
  - →
  - →
  - NEM SZÁMÍT SZOLGÁLATI IDŐNEK, NEM JOGOSÍT SZABADSÁGRA.
  - MUNKABÉR NEM JÁR A KIESETT IDŐRE,
  - AKÁR HÁTRÁNYOS JOGKÖVETKEZMÉNY (AZONNALI HATÁLYÚ FELMONDÁS) ALKALMAZÁSÁT VONHATJA MAGA UTÁN,
  - NINCS MUNKAJOGI VÉDELEM,
  - KÁRTÉRÍTÉSI IGÉNYE LEHET A MUNKÁLTATÓNAK A MUNKAVÁLLALÓKKAL, VAGY A SZAKSZERVEZETTEL SZEMBEN.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!